Stavrofora
Theodora Videscu
Stareța Sfintei
Mănăstiri „Înălțarea
Sfintei Cruci” și
„Sfânta Cuvioasă
Maria Egipteanca”

# Via Dolorossa – singurătatea Ierusalimului

**„Eu sunt Calea, Adevărul și Viața”** (*Ioan* XIV, 6)

De sute de ani, călătorul ce va fi trecut prin Sfânta Cetate a Ierusalimului va fi păşit pe Drumul Crucii cu evlavie, emoție, lacrimi de pocăință sau doar cu simplă curiozitate arheologică. Și, astfel, călători, turiști, pelerini, amestecându-se cu negustorii locali într-o permanentă și fervență mișcare, petrec Drumul Crucii de la Poarta Leilor și până la Sfântul Mormânt al Domnului, pe o distanță de aproximativ un kilometru. Străbătând Drumul Crucii, în orice moment al zilei pare că răsună și astăzi întrebarea retorică a lui Ponțiu Pilat, pusă lui Iisus în curtea Fortăreței Antonia, pe când Îl judeca: „«Ce este adevărul?» Și, zicând aceasta, a ieșit iarăși la iudei și le-a zis: «Eu nu găsesc în El nici o vină!»” (*Ioan* XVIIII, 38). Și, spălându-se pe mâini, a lăsat ca Iisus să fie judecat de poporul iudeu.

În primăvara aceea a lunii aprilie (*Nissan* lb. ebraică) fusese hotărâtă judecarea lui Iisus de către Ponțiu Pilat, guvernatorul roman al Iudeii. Căci mai marii arhierei de la Templul din Ierusalim se plânseseră stăpânitorilor romani în mai multe rânduri despre Iisus. Îl acuzau că ar fi dorit să fie proclamat regele iudeilor și că, plănuind o revoltă, va răsturna dictatura romană. „Deci oastea și căpetenia cea peste o mie și slugile iudeilor au prins pe Iisus și L-au legat. Și L-au dus la Anna întâi, că era socrul lui Caiafa, care era arhiereu al anului aceluia. Și Caiafa era cel ce a sfătuit pe iudei, zicând: «Voi nu știți nimic; nici nu gândiți că ne este mai de folos să moară un om pentru popor decât să piară tot neamul»” (*Ioan* XVIIII, 12-14).

Era noaptea de joi spre vineri. Pe Muntele Măslinilor pâlpâiau din loc în loc luminile câtorva candele ale localnicilor care, obosiți de truda zilei, se vor fi retras la odihnă, însă jos, la poalele Muntelui, în Grădina Ghetsimani, va fi venit și Iisus cu ucenicii Săi să petreacă în rugăciune ultimele clipe ale vieții Sale pământești. După ce Iisus luase Cina cea de Taină în Foișor, pe Muntele Sion, înconjurat de ucenici, veniseră cu toții aici, în crângul de măslini seculari, să se roage. Le spusese ucenicilor să privegheze și să se

p.200
Icoana Maicii Domnului
făcătoare de minuni
„Smolenskaia”
(Mănăstirea Surpatele)

roage, ca să nu intre în ispită (*Matei* XXVI, 41). Însă ei adormiseră risipiți printre copaci. Iisus căzuse în genunchi peste un colț de stâncă și, cu efort interior imens, strigase: „Părintele Meu, de este cu putință, treacă de la Mine paharul acesta! Însă nu precum voiesc Eu, ci precum Tu voiești" (*Matei* XXVI, 39). La un moment dat, s-au arătat soldații romani cu făclii aprinse în mâini căutând pe Iisus, ca să Îl prindă. Sărutul lui Iuda l-a însemnat, arătând soldaților că El este Cel Care dorea să fie rege al iudeilor și pe Care Iuda Îl vânduse pe 30 de arginți. Legat de mâini cu sfori, Mântuitorul Hristos avea să fie împins, purtat în sus, peste pârâul Cherit (al Cedrilor), peste coasta abruptă a Muntelui Sion, spre casa lui Anna și Caiafa, care nu și-au asumat nicio responsabilitate, trimițându-L la Pilat. Ostenit, legat, târât peste stânci, Fiul lui Dumnezeu a sângerat în curtea cu măslini a casei acestora și, legat, avea să fie dus din nou, în jos, spre Fortăreața Antonia, la Pretoriu, unde staționa guvernatorul roman Ponțiu Pilat.

Astfel începe Drumul Crucii Domnului Iisus Hristos din Sfânta Cetate a Ierusalimului, din noaptea de Joi, până în Vinerea Mare, la ceasul al treilea, sus pe Muntele Căpățânii (Golgota), când Mântuitorul Hristos Și-a pus sufletul în mâinile Tatălui Său și a strigat cu glas mare: „Eli, Eli, lama sabahtani?" (*Matei* XXVII, 46).

Venind dinspre Valea lui Iosafat și Grădina Ghetsimani, drumul urcă anevoios către Poarta de acces în Cetate, numită *Bab el-Ghor* (Poarta Iordanului), așa după cum o denumise Soleiman Magnificul în secolul al XVI-lea, în vremea în care se refăceau zidurile Ierusalimului. Această intrare se mai numește și *Poarta Oilor*, *Poarta Sfântului Ștefan* sau *Poarta Leilor*. Fiecare dintre aceste denumiri au o istorie aparte: *Poarta Oilor*, căci prin acest loc de trecere erau aduse oile spre a fi spălate în Scăldătoarea Vitezda, urmând ca după aceea să fie duse la Templu, spre a fi sacrificate după tradiția religiei iudaice. Poarta Sfântului Ștefan, pentru că nu departe de acest loc, pe Valea Cedrilor a fost martirizat Întâiul Mucenic și Arhidiacon Ștefan. Iar Poarta Leilor, pentru că are o istorie sau legendă locală. Se spune că în vremea sultanului Selim I (1512–1520), pe când acesta trecea prin acel loc s-a întâlnit cu doi lei africani care se pregăteau să îl sfâșie, pentru că el dorise să schimbe înfățișarea Ierusalimului. Atunci sultanul a promis că nu va modifica nimic din cele existente și, astfel, a scăpat de la moarte. Pe frontispiciul porții, de o parte și de alta a ei, se află sculptați în piatră cei doi lei. Iar Poarta Leilor i se mai spune și datorită unei tradiții locale care relatează faptul că în secolele III – IV d.Hr., când au avut loc cele mai sângeroase persecuții împotriva creștinilor în Ierusalim, în bazinele de piatră goale, ale Scăldătorii Vitezda, erau aruncați creștinii, pradă leilor flămânzi care îi sfâșiau pe loc.

Trecând prin Poarta Oilor, prima amintire legată de aceasta este una referitoare la viața Sfinților Părinți Ioachim și Ana care își aveau casa dincolo, nu departe de Poartă. Fiind înaintați în vârstă și neavând copii, au decis să plece în pustie să se roage, depărtați unul de celălalt, postind aspru precum Sfântul Ilie, într-o peșteră. S-au dus tocmai în Pustia Hozevei, pe Valea Pârâului Cherit și, cu smerenie, au plâns nerodirea lor. După 40 de zile de post aspru și rugăciune, Sfântul Arhanghel Gavriil le-a vestit amândurora să meargă la Poarta Oilor, să se regăsească acolo. Iar Dumnezeu le va fi ascultat rugăciunea căci, nu după multă vreme, au zămislit prunc. Așa a fost în zilele acelea să se nască Prunca Maria în peștera din adâncul pământului ierusalimitean și să petreacă trei ani în casa pă-

rinților ei Ioachim și Ana, urmând să fie dată la Templu, spre a-I sluji lui Dumnezeu, așa după cum aceștia făgăduiseră dintru început.

Mergând pe ulița pietruită către Drumul Crucii, nu departe de casa în care s-a născut Fecioara Maria, se află Scăldătoarea Vitezda.

## Scăldătoarea Vitezda

În secolul al XXI-lea, unii arheologi biblici au afirmat că Scăldătoarea Vitezda de la Poarta Oilor și Scăldătoarea Siloam (aflată în partea de vest a Cetății), erau două mari cisterne de piatră folosite la colectarea apei provenită de la ploile torențiale din sezonul de iarnă. Mai apoi, această apă era folosită la băile de purificare specifice *miqwa'ot*[1], în perioadele marilor sărbători religioase de la Ierusalim, atunci când mulțimi uriașe de evrei veneau aici de peste tot[2].

În vremea Mântuitorului Hristos, Scăldătoarea Vitezda devenise loc de tămăduire a multor bolnavi, care se adunau an de an pe marginile de piatră ale celor cinci pridvoare[3]. Iar una dintre aceste tămăduiri este o minune săvârșită aici, de Însuși Fiul lui Dumnezeu: „După acestea era o sărbătoare a iudeilor, și Iisus S-a suit la Ierusalim. Iar în Ierusalim, lângă Poarta Oilor, era o scăldătoare, care se numea pe evreiește Vitezda, având cinci pridvoare. În acestea zăceau mulțime de bolnavi, orbi, șchiopi, uscați, așteptând mișcarea apei. Căci un înger al Domnului se cobora la vreme în scăldătoare și tulbura apa, și cine intra întâi, după tulburarea apei, se făcea sănătos, de orice boală era ținut. Și era acolo un om care era bolnav de treizeci și opt de ani. Iisus, văzându-l pe acesta zăcând și știind că este așa încă de multă vreme, i-a zis: «Voiești să te faci sănătos?» Bolnavul I-a răspuns: «Doamne, nu am om ca să mă arunce în scăldătoare când se tulbură apa; că, până când vin eu, altul se coboară înaintea mea». Iisus i-a zis: «Scoală-te, ia-ți patul tău și umblă!»” (*Ioan* V, 1-8).

În curtea sitului arheologic al Scăldătorii Vitezda se află Biserica „Sfânta Ana”, construită peste peștera în care se va fi născut Fecioara Maria, în casa părinților ei, Ioachim și Ana. Astăzi, subsolul acestei biserici este împărțit între Patriarhia Grec-Ortodoxă a Ierusalimului, cu intrare din strada principală și Patriarhia Romano-Catolică a Ierusalimului, cu intrare din curtea acestui sit.

## Biserica „Sfânta Ana”

În vremea stăpânirii patriarhului Juvenal al Ierusalimului (422–458 d.Hr.) a fost construită o biserică în amintirea nașterii Fecioarei Maria pe acest loc, cunoscut ca Biserica „Sfânta Ana”. Biserica a fost distrusă în

1 *Miqwa'ot* (lb. ebraică) ritualuri iudaice.
2 Shimon Ghibson, *The final days of Jesus: The archeological evidence*, Lion Hudson, New York, 2009, pp. 64-65.
3 *Pridvor* – Cisterna din piatră în care se colecta apa de la ploi.

anul 614 de către perşi. A fost refăcută puţin mai târziu de către călugărul Modest. În jurul anului 1010, biserica a fost distrusă în timpul califului Hakîm. După anul 1099, biserica a fost din nou reclădită de către Ordinul cavalerilor cruciaţi care stăpâneau în acele vremuri la Sfintele Locuri. O nouă comunitate monastică s-a înfiinţat şi a funcţionat aici în amintirea minunii făcute de Mântuitorul Hristos pe acest loc, vindecându-l pe slăbănogul de la Scăldătoarea Vitezda. În jurul anului 1130, o mare biserică a fost construită în stil romanic peste vechile bazine ale Scăldătorii şi i s-a pus hramurile „Naşterea Fecioarei Maria" şi „Sfânta Ana". Biserica a devenit capelă de rugăciune pentru o comunitate de maici benedictine. În anul 1192, sultanul Salah-ed-Din a cucerit Cetatea Sfântă şi a transformat Biserica „Sfânta Ana" în şcoală de lege coranică. Cu toate acestea, milioane de pelerini care au trecut prin Ierusalimul acelor ani au coborât cu discreţie în cripta bisericii şi s-au rugat pe locul unde, cu peste o mie de ani în urmă, se născuse Fecioara Maria şi unde îşi petrecuse primii trei ani ai copilăriei în casa părinţilor ei, Ioachim şi Ana.

În semn de recunoştinţă a turcilor pentru războiul din Crimeea (1854–1856), aceştia au oferit Franţei, ca recompensă de război, Biserica „Sfânta Ana". În anul 1878 au fost începute lucrări de excavaţie. Călugării dominicani de la Şcoala biblică din Ierusalim au reuşit să readucă la lumină cripta naşterii Fecioarei Maria şi a bazinelor care au făcut obiectul minunii săvârşite de Mântuitorul Hristos în timpul vieţii Sale pământeşti.

Urmând *Via Dolorosa*, lăsând în urmă Biserica „Sfintei Ana" şi Scăldătoarea Vitezda, drumul urcă spre locul de unde au început Pătimirile Domnului din Vinerea Mare, anume: Fortăreaţa Antonia.

Nu se iviseră încă zorile când Mântuitorul Hristos a fost adus în curtea Fortăreţei Antonia. Stătuse închis în Pretoriu, cu picioarele prinse cu lanţuri, în obezi de piatră, aşteptând să fie dus în faţa lui Ponţiu Pilat, spre a fi judecat. „Pilat căuta să-L elibereze; iar iudeii strigau zicând: «dacă Îl eliberezi pe Acesta, nu eşti prieten al Cezarului. Oricine se face pe sine împărat este împotriva Cezarului». Deci Pilat, auzind cuvintele acestea, L-a dus afară pe Iisus şi a şezut pe scaunul de judecată, în locul numit pardosit cu pietre, iar evreieşte Gabbata. Şi era Vinerea Paştilor, cam la al şaselea ceas, şi a zis Pilat iudeilor: «iată Împăratul vostru!» Deci au strigat aceia: «Ia-L! Ia-L! Răstigneşte-L!» Pilat le-a zis: «Să răstignesc pe Împăratul vostru?» Arhiereii au răspuns: «Nu avem împărat decât pe Cezarul». Atunci L-a predat lor ca să fie răstignit. Şi ei au luat pe Iisus şi L-au dus ca să fie răstignit" (*Ioan* XIX, 12-16).

Aşa au început Pătimirile Fiului lui Dumnezeu pe Drumul Crucii din Ierusalim. Drumul este marcat cu paisprezece Staţii care reprezintă cele paisprezece momente marcante ale acestui traseu. Vechea Fortăreaţă sau Fortul Antonia a fost separată în două, prin uliţa pietruită, care astăzi poartă numele de *Via Dolorossa*.

**Prima şi a doua staţie** se află vis-à-vis de Şcoala musulmană de băieţi *Umariyya* care este construită pe terenul unde, în vremea Mântuitorului Hristos, se întindea Fortăreaţa Antonia. Astăzi, locul judecării şi condamnării lui Iisus se află în curtea şcolii romano-catolice de Teologie, *Studium Biblicum Franciscanum*. Staţia Condamnării lui Iisus, Judecarea Lui de către Pilat din Pont este locul unde, Pilat, şezând pe tron, înconjurat de oştile sale, Îi vorbeşte Mântuitorului: „«Poporul Tău şi arhiereii Te-au predat mie. Ce ai fă-

cut?» Iisus a răspuns: «Împărăția Mea nu este din lumea aceasta. Dacă Împărăția Mea ar fi din lumea aceasta, slujitorii Mei s-ar fi luptat ca să nu fiu predat iudeilor. Dar acum Împărăția Mea nu este de aici»" (*Ioan* XVIII, 35-36). În curtea Institutului Biblic de astăzi, peste locul unde Mântuitorul Hristos a fost legat de un stâlp de piatră, biciuit fără milă, scuipat în obraz și bătut peste cap, câțiva portocali înfloriți, flori multicolore și înmiresmate se revarsă cu opulență peste artefacte arheologice, care amintesc de acea trecere a romanilor prin aceste locuri. În curte, într-o frumoasă capelă franciscană, numită *Capela Încoronării cu Spini*, bolta amintește de Patimile Domnului din ziua judecării și condamnării Sale: „Deci atunci Pilat a luat pe Iisus și L-a biciuit. Și ostașii, împletind cunună din spini, I-au pus-o pe cap și L-au îmbrăcat cu o mantie purpurie. Și veneau către El și ziceau: «Bucură-Te, regele iudeilor!» Și-I dădeau palme" (*Ioan* XIX, 1-3).

În drumul spre cea de-a treia stație se află un arc din zid care se numește „Ecce Homo" (*Iată Omul*, lb. lat.). Arcul de piatră a fost construit de romani în anul 70 d.Hr., pentru a susține zidul existent.

În acea primăvară și în acel an, iudeii răsculați împotriva romanilor se baricadaseră în interiorul Fortăreței Antonia. Iar alții stăteau pe acoperișurile caselor din vecinătate și strigau, râzând de Iisus. „Și Pilat a ieșit afară, purtând cununa de spini și mantia purpurie. Și le-a zis Pilat: «Iată Omul!» Când L-au văzut deci arhiereii și slujitorii, au strigat, zicând: «Răstignește-L! Răstignește-L!» Zis-a lor Pilat: «Luați-L voi și răstigniți-L, căci eu nu-I găsesc nicio vină!» Iudeii i-au răspuns: «Noi avem Lege, și după Legea noastră El trebuie să moară, că S-a făcut pe Sine Fiu al lui Dumnezeu»" (*Ioan* XIX, 4-7).

Dincolo de arcul de piatră *Ecce Homo* se află o biserică romano-catolică numită *Surorile Sionului*. Mergând înainte pe Via Dolorosa, sub o ușă grea de fier se află *Închisoarea lui Iisus*, sau cum se numește în tradiția locului, Pretoriu. Acolo, în subsolul clădirii se află o închisoare săpată în piatră, o temniță întunecată și rece, care stârnește lacrimi de umilință la gândul că, pentru câteva ore, în noaptea trădării Sale, Iisus a respirat în acel sălaș alături de cei 12 tâlhari periculoși ai Ierusalimului. Din acest loc începe, an de an, *Procesiunea Drumul Crucii* din Vinerea Mare.

**Stația a treia** este locul unde Iisus a căzut pentru prima oară sub povara Crucii. Această capelă a fost construită din donațiile credincioșilor catolici polonezi, la sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial, în semn de recunoștință pentru ajutorul divin primit în salvarea poporului polonez de la distrugere. Astăzi este o capelă a Patriarhiei Armene din Ierusalim, aflată pe colțul drumului *El-Wad*. Pe frontispiciu se află o frumoasă sculptură în marmură albă, înfățișându-L pe Iisus căzut sub cruce. O pictură murală din interiorul capelei arată pe Iisus căzut sub cruce, iar dincolo de orizontul acestei lumi

materiale, o armată de îngeri transfiguraţi în lumină, asistă înfricoşaţi, cu durere, la cea mai mare tragedie din istoria umanităţii.

**A patra staţie** se află în interiorul unei biserici catolice armeneşti. Aceasta a fost reconstruită în anul 1881 pe locul unei basilici din vremea Sfintei Împărătese Elena, ce se numea *Sfânta Sofia*. După tradiţie, locul se mai numeşte *Sandalele Mariei*. Pe acest loc, Iisus S-a întâlnit pentru ultima oară cu Mama Sa şi s-au îmbrăţişat. În pavimentul actual al bisericii din subsol s-a păstrat un fragment din mozaicul secolului al IV-lea d.Hr., care înfăţişează conturul a două sandale. Se spune că pe acel loc va fi stat Maica Domnului când L-a văzut pe Mântuitorul Hristos mergând cu Crucea în spate.

**Staţia a cincea** este locul unde Iisus S-a întâlnit cu Simon Cirineul: „Şi pe când Îl duceau, oprind pe un oarecare Simon Cirineul, care venea din ţarină, i-au pus crucea, ca s-o ducă în urma lui Iisus" (*Luca* XXIII, 26). Pe zid este întipărită mâna lui Iisus, aşa după cum S-a sprijinit sub povara crucii. Astăzi pe acest loc este o capelă franciscană.

**Staţia a şasea** este locul care adăposteşte astăzi o mică mănăstire catolică, „Micile surori ale lui Iisus". Aici se va fi oprit Iisus asudat şi cu sângele curgându-I şiroaie pe Sfânta Sa Faţă. Fecioara Veronica, o tânără evreică din Ierusalim, i-a întins năframa ei. Tradiţia spune că în semn de recunoştinţă pentru gestul ei plin de iubire, Iisus Şi-a şters Faţa cu năframa şi a lăsat chipul Lui imprimat pe ea. De atunci, în iconografia bizantină, chipul lui Iisus pictat pe o pânză, se numeşte „Sfânta Mahramă".

**Staţia a şaptea** este locul unde Mântuitorul Hristos a căzut pentru a doua oară sub povara crucii. În vremea lui Iisus pe aici se ieşea din Cetate, prin poarta veche: „Şi de la Poarta Efraim, am trecut pe lângă poarta veche" (*Neemia* XII, 39).

În vremea aceea se mai numea *Poarta Judecăţii*, căci prin ea erau scoşi din Cetate condamnaţii la moarte şi duşi în afara cetăţii pentru a fi răstigniţi pe cruce. Astăzi, pe acel loc se află o altă capelă franciscană. Se mai pot vedea reminiscenţele porţii Cetăţii, două capete de coloană care amintesc de faptul că din acel loc drumul urca, dincolo de zidurile Ierusalimului, către vârful muntelui Golgota: „Şi ducându-Şi crucea, a ieşit la locul ce se cheamă al Căpăţânii, care evreieşte se zice Golgota" (Ioan XIX, 17).

**Staţia a opta** este pe locul unde Iisus S-a întâlnit cu femeile Ierusalimului şi le-a vorbit pentru ultima oară: „Iar după El venea mulţime multă de popor şi de femei, care se băteau în piept şi Îl plângeau. Şi, întorcându-Se către ele, Iisus le-a zis: «Fiice ale Ierusalimului, nu Mă plângeţi pe Mine, ci pe voi plângeţi-vă şi pe copiii voştri! Căci, iată, vin zile în care vor zice: Fericite sunt cele sterpe şi pântecele care n-au născut şi sânii care n-au alăptat! Atunci vor începe să spună munţilor: Cădeţi peste noi; şi dealurilor: Acoperiţi-ne! Căci dacă fac acestea cu lemnul verde, cu cel uscat cum va fi?»" (*Luca* XXIII, 27-31). Dincolo de zidurile înalte de piatră se află mănăstirea grec-ortodoxă Sfântul Mucenic Haralambie. Deasupra zidului înalt al mănăstirii se află inscripţia în piatră NIKA, Iisus Biruitorul.

**Staţia a noua** se află în interiorul curţii Patriarhiei Ortodoxe Copte din Ierusalim şi marchează cea de-a treia cădere a lui Iisus sub greutatea crucii. De aici, Iisus va începe urcuşul pe Golgota.

**Staţia a zecea** se află deja în interiorul Bisericii Sfântului Mormânt pe Muntele Golgota. Fiul lui Dumnezeu a fost pus pe cruce şi i s-au bătut piroane în mâini şi picioare. „Şi erau duşi şi alţii, doi făcători de rele, ca să-i omoare împreună cu El" (*Luca* XXIII, 32).

**Stația a unsprezecea** marchează momentul în care Domnului Iisus Hristos, răstignit pe Cruce, I se ia cămașa și sunt aruncați sorții: „Și când au ajuns la locul ce se cheamă al Căpățânii, L-au răstignit acolo pe El și pe făcătorii de rele, unul de-a dreapta și altul de-a stânga. Iar Iisus zicea: «Părinte, iartă-le lor, că nu știu ce fac!» Și, împărțind hainele Lui, au aruncat sorți" (*Luca* XXIII, 33-34).

**Stația a douăsprezecea** amintește de Moartea Mântuitorului pe Cruce: „Și era acum ca la ceasul al șaselea și întuneric s-a făcut peste tot pământul până la ceasul al nouălea, când soarele s-a întunecat; iar catapeteasma templului s-a sfâșiat pe mijloc. Și Iisus, strigând cu glas tare, a zis: «Părinte, în mâinile Tale încredințez duhul Meu!»" (*Luca* XXIII, 44-46).

„Deci Iisus, văzând pe mama Sa și pe ucenicul pe care Îl iubea stând alături, a zis mamei Sale: «Femeie, iată fiul tău!» Apoi a zis ucenicului: «Iată mama ta!» Și din ceasul acela ucenicul a luat-o la sine" (*Ioan* XIX, 25-27). În capela de pe Muntele Golgota, în partea dreaptă a Sfintei Cruci, se află un bust al Maicii Domnului lucrat în lemn prețios, așezat într-o vitrină de sticlă. Statueta se numește „Maica Domnului Îndurerată"[4] și a fost oferită acestui loc sfânt de către Regina Portugaliei, Maria I de Braganza, în anul 1778[5]. Din Sfânta Cruce pe care a fost răstignit Mântuitorul Hristos se mai află doar câteva fragmente așezate la icoane, păstrate în custodia Bisericii Sfântului Mormânt. Cea care se află acum pe Golgota este lucrată în argint, înfățișând pe Fiul lui Dumnezeu răstignit. În partea dreapta este Sfântul Ioan, iar în stânga, Maica Domnului. Mulțime de candele din argint stau aprinse permanent în fața Sfintei Mese pe care se săvârșește Sfânta Liturghie. Sub Sfânta Masă se află o scobitură adâncă în piatră, străjuită de o rozetă din argint, dăruită de către regele Carol I al României, acestor Sfinte Locuri.

**Stația a treisprezecea**, Pogorârea Domnului de pe Cruce și punerea pe Piatra Ungerii în lințoliu alb: „Deci au venit ostașii și i-au zdrobit fluierele celui dintâi și ale celui care era răstignit împreună cu el. Dar, venind Iisus, dacă au văzut că deja murise, nu I-au zdrobit fluierele. Ci unul din ostași cu sulița a împuns coasta lui și îndată a ieșit sânge și apă. După aceasta, Iosif din Arimateea, fiind ucenic al lui Iisus, dar într-ascuns pentru frica iudeilor, a rugat pe Pilat ca să ridice trupul Lui. Iar trupul Său a fost uns cu miresme de aloe, mir și stactă. Și a venit Nicodim, cel care venise la El mai înainte noaptea, aducând ca la o sută de litre de amestec de smirnă și aloe. Au luat deci trupul lui Iisus și L-au înfășurat în giulgiu cu miresme, precum este obiceiul de înmormântare la iudei" (*Ioan* XIX, 32-40).

**Stația a paisprezecea**, Punerea lui Iisus în mormânt și Învierea Sa: „Iar în locul unde a fost răstignit era o grădină, iar în grădină un mormânt nou, în

**4** Fr. John Kenneth Campbell, O.F.M., *The Stations of the Cross in Jerusalem*, Cana/Carta, Jerusalem, Israel, 1986.
**5** G.S.P. Freeman-Grenville, *The Basilica of the Holy Sepulchre*, Carta, Jerusalem, 1994, p.49.

care nu mai fusese nimeni îngropat. Deci, din pricina vinerii iudeilor, acolo L-au pus pe Iisus, pentru că mormântul era aproape" (*Ioan* XIX, 41-42).

În vremea Mântuitorului Hristos, pe Muntele Golgota era un crâng de măslini. Dimineața, venind femeile mironosițe cu miresme, după obiceiul iudaic, au exclamat: „Cine ne va prăvăli nouă piatra de la ușa mormântului? Dar, ridicându-și ochii, au văzut că piatra fusese răsturnată; căci era foarte mare. Și, intrând în mormânt, au văzut un tânăr șezând în partea dreaptă, îmbrăcat în veșmânt alb, și s-au înspăimântat. Iar el le-a zis: «Nu vă înspăimântați! Căutați pe Iisus Nazarineanul, Cel Răstignit? A înviat! Nu este aici. Iată locul unde L-au pus»" (*Marcu* XVI, 3-6).

Tot în perimetrul Bisericii Învierii, în prelungirea ei, se află o capelă care poartă numele Capela Sfintei Maria Magdalena. Aceasta este adăpostită de Biserica „Sfântului Apostol Iacob, ruda Domnului". Se spune că, pe acest loc, Mântuitorul Hristos S-a arătat Mariei Magdalena după Înviere. Ea a vrut să-L atingă pentru a se convinge că este Domnul, însă El i-a spus: „Nu te atinge de Mine, căci încă nu M-am suit la Tatăl Meu" (*Ioan* XX, 17).

Drumul Crucii, început în Grădina Ghetsimani, se încheie în Biserica Învierii sau a Sfântului Mormânt unde, sub cupola marii basilici, se adună mulțimile de oameni de pe tot pământul, pentru a-L slăvi pe Dumnezeu. Căci din mormântul Domnului Iisus Hristos a răsărit Viața, prin Învierea Sa. Această *Via Crucis* nu este altceva decât dovada iubirii lui Dumnezeu pentru Om. Această *Via Dolorossa* ne îndeamnă permanent la rememorarea acelei nopți de aprilie, înfiorată de jertfa Mântuitorului Hristos pentru iertarea păcatelor neamului omenesc. Deși astăzi Ierusalimul din Vechea Cetate nu mai este la fel cu cel din vremea Mântuitorului, Drumul Crucii rămâne suspendat în istoria umanității, înveșmântat în tainice chemări către Lumina Învierii lui Hristos, care S-a petrecut întocmai și care ne-a înveșnicit în iubirea Sa!